

ליקוטי מוהר"ן בפרשה - 253

פרשת תרומה ה'תשפ"ו / מאת הרה"ג אליהו עטייה שליט"א

לקבלת השיעור במייל:
6537488@gmail.com

ליקוטי מוהר"ן ס"ה ביטול ופורים

סעודת ראש חודש וההכנה לגאולה / אד"ר - "ראש דְּבַרְךָ אֱמֶת" / משא ומתן באמונה ואפילו הסכמה שבלב / שקר מונע מלקבל הארות עליונות / דורמיטא ובנין המלכות / גירת המן וטענתו "יִשְׁבֶּנּוּ עִם אֶקֶד" / חצי המלכות ותעש - ולא בנין בית המקדש / בכל מלכות אחשוורוש התעבבה בנין בית המקדש השני / ביטול הייסורים על ידי ביטול התכלית - לעולם הבא / לעתיד ה' אחד ושמו אחד / לחיות כבר עכשיו 'עלמא דאתי' / מהו רע ומהו טוב? / הגיהנם הוא מכבסה לזכך את הנפש / השורש הרוחני של חינוך הילדים / סור מרע ע"י ועשה טוב / להגביר את מזון הנשמה על מזון הגוף / זקנה וחולי / ע"י מילת ערלת הלב שלי יהיה נימול גם לבב זרעי / סימני הפסקת קריאת הפרשיות ב"ו ד"ד ובו"ו זט"ו / ההפסקות ניתנו להתבונן בפרשיות / שקלים - עשה טוב, זכור - סור מרע / השייכות שלנו בקליפת המן עמלק / האם קיבלנו את התורה ברצון או בכפייה / משה ור' עקיבא / מדוע נחה דעת משה כשאמר ר"ע 'הלכה למשה מסיני' / 'דברים שלא נגלו למשה נגלו לר"ע וחביריו' / תורה שבע"פ לא קיבלנו בהתחלה בשלמות / קודם הבסיס של יראת העונש / להקפיד על כל תג ותג מהשלוחן ערוך / פורים ותורה שבעל פה / העבודה של פורים - תורה שבעל פה / האם לעשות סעודת פורים בבוזק? / בבוזק לשותו רק מעט יין שזה יותר מהרגיל / להקפיד ללמוד גמרא או משנה בפורים / הכנה לפורים מחנוכה / הכנה לכיפור אכילה, הכנה לפורים צום / ר' נחמן מטולטשין הירבה לרקוד / פורים - תיקון לפגם הברית / תקון הכללי זה גם הגנה / סיכום / יראה העונש והרוממות / מתן תורה חייב להיות עם יראה / אם חס וחלילה יזיק בגשמיות או ברוחניות אסור להשתכר / מעשה נפלא בר' אברהם שטרנהארץ / פורים זמן מיוחד לביטול ולזכייה של 'יראת הרוממות'

השיעור לרפואה שלימה של שרון בן נעימה נעמי אל נא רפא נא לוי ולעילוי נשמת אולגה (חולה) בת סימי ומאיר זכרונה לברכה

סעודת ראש חודש וההכנה לגאולה

א. עשינו עכשיו סעודת ראש חודש אדר, תמיד סעודת ראש חודש זה דבר גדול מאוד. מובא נכביא ששאל המלך עשה סעודת ראש חודש (שמואל א, כ, כד). כמה פעמים דיברנו שסעודה זו התחזקה יותר עכשיו כשאנחנו קודם ביאת המשיח, כי בחטא העגל הפסדנו את החג של ראש חודש שהיה אמור להיות כל ראש חודש יום טוב (ע"י טור אור"ח סי' תי"ז). ובגלל חטא העגל זה נשאר רק לנשים (פרקי דרבי אליעזר מ"ה), שלכן הן נוהגות שלא לעשות מלאכה.

אבל ברוך השם עכשיו אנחנו עוד מעט בגאולה, וכיוון שכך, אנחנו משתדלים לעשות סעודת ראש חודש. גם בחנוכה - חג שבא מהכח של הגאולה העתידה - גורם שבראש חודש טבת, עושים גם כן סעודת ראש חודש טבת. וגם ראש חודש אדר שזה החודש שמתחילים בו הניסים, 'משנכנס אדר מרבין בשמחה' מיד בכניסתו, כמו שאומר רש"י (תענית סוף דף כט). שאדר וניסן זה חודשי הניסים, שלכן החודש הזה זוכה תמיד שחוגגים אותו בשמחה, כי החודש הזה נהפך לששון ולשמחה, וכמו שכתוב (אסתר ט, כב) "וַהֲחִדְשׁ אֲשֶׁר נִהְפָּךְ לָהֶם מִיָּגוֹן לְשִׂמְחָה וּמֵאֲבֵל לְיוֹם טוֹב".

אד"ר - "ראש דְּבַרְךָ אֱמֶת"

ב. כתוב בגמרא (ביצה טו): "הַרְוֵצָה שְׂוִיתְקִימוּ נְכָסֵי, יִטַע בְּהֵן אֶדְר", מי שרוצה שלא יגזלו ממנו את נכסיו, שהכל ידעו שהם שלו, יטע בהן אדר - ופירש"י אילן חשוב שיש לו שם למרחוק, והכל יודעים שהוא שלו. ויש בזה רמז גם על חודש אדר, רבינו אומר על ראשי תיבות אד"ר - "ראש דְּבַרְךָ אֱמֶת" (תהלים קיט, קס), על עשרת הדיברות נאמר (קידושין לא). "ראש דְּבַרְךָ אֱמֶת", ע"י מצות כיבוד אב ואם הודו כל אומות העולם שגם תחילת דבריו של הקב"ה בעשרת הדיברות אמת, עשרת הדברות קוראים קודם חודש אדר. אבל העיקר כפשוטו, אם אדם רוצה שיתקיימו נכסיו, שיהיה הדיבור שלו באמונה.

משא ומתן באמונה ואפילו הסכמה שבלב

ג. הגמרא (מכות כד.) אומרת שרב ספרא היה בבחינת "דְּבַר אֱמֶת בְּלָבָבו" (תהלים טו, ב), שפעם אחת הוא קרא קריאת שמע, ובא איזה מישחו, איזה גוי, ורצה לקנות ממנו משהו. וכיו שהוא היה באמצע קריאת שמע לא ענה לו. והגוי חשב בטח לא מתאים לו המחיר, והעלה את התשלום, ושוב העלה ושוב העלה. בסוף כשרב ספרא סיים את הקריאת שמע, אמר לו: תיתן את המחיר הראשון, כי לזה הסכמתי כבר בהתחלה בלב. רב ספרא היה "דְּבַר אֱמֶת בְּלָבָבו", זה בחינת "ראש דְּבַרְךָ אֱמֶת" (תהלים קיט, קס) - מה שחשבתי בלב אני נשאר עם זה, וזו שלמות 'משא ומתן באמונה'.

וזהו גם "הַרְוֵצָה שְׂוִיתְקִימוּ נְכָסֵי, יִטַע בְּהֵן אֶדְר" - "ראש דְּבַרְךָ אֱמֶת" - על ידי שתשא ותתן באמונה, יתקיימו נכסיו. וכיון שענין זה נרמז בחודש אדר, שכולו נקרא על שם הפורים, אם כן ענין זה של 'דיבור אמת' שייך לפורים, ודווקא על ידי דיבור אמת אפשר לקבל ביותר את ההארה של פורים.

שקר מונע מלקבל הארות עליונות

ד. הפסוק אומר (תהלים קא, ז): "דְּבַר שִׁקְרִים לֹא יִכּוֹן לִנְגֹד עֵינַי", חס וחלילה אם מוציא מפיו שקר, הקדוש ברוך הוא אומר "לֹא יִכּוֹן לִנְגֹד עֵינַי" (תהלים קא, ז). הגמרא אומרת (חגיגה יד:), אמר רבי עקיבא לתלמידיו: כְּשֶׁאַתֶּם מְגִיעִים לְאֲבְנֵי שֵׁשׁ טְהוֹר, אֵל תֹּאמְרוּ מִיָּם מִיָּם, שְׁנֵאָמַר: "דְּבַר שִׁקְרִים לֹא יִכּוֹן לִנְגֹד עֵינַי", כשאתם עולים בפרדס על ידי שמות הקודש, ונראה לכם שבמקום שנקרא שיש טהור שיש שם לכאורה מים, תיזהרו לא לטעות בזה, ולהוציא שקר מהפה. רבינו בספר המידות במידה הראשונה של אמת, אומר: מִי שְׂרֹוֹצָה לְדַבֵּק אֶת עֵצְמוֹ בְּהֵשֵׁם יְתַבָּרָךְ, עַד שְׂיִלֵּךְ בְּמַחְשַׁבְתּוֹ מֵהִיכָל אֵל הִיכָל וְיִרְאֶה אֶת הַהִיכָלוֹת בְּעֵינָיו הַשְּׁכָל, יִשְׁמַר אֶת עֵצְמוֹ מִלּוֹמַר שִׁקְר אֶפְלוּ בְּטָעוֹת. והמקור מהסוגיא הנ"ל. לכן מי שרוצה עתה לקבל את ההארה של פורים, ולעלות מדרגה לדרגה ולזכות לפסח וכל ההארות המועדים, צריך לקיים אד"ר - "ראש דְּבַרְךָ אֱמֶת".

דורמיטא ובנין המלכות

ה. האר"י ז"ל גם בשער הכוונות וגם בפרי עץ חיים בדרושי פורים, מסביר שבפורים היה 'דוּרְמִיטָא' בחינת שינה בפרצוף זעיר אנפין. אנחנו מכירים את זה יותר מראש השנה ותקיעות השופר, כתוב: "וַיִּפֹּל יְהוָה אֱלֹהִים תַּרְדֵּמָה עַל הָאָדָם וַיִּישָׁן" (בראשית ב, כא), ואז ננסרה חוה ונעשית פרצוף בפני עצמו, בחינת פנים בפנים עם האדם, אבל בתחילה היא הייתה עמו 'אחור באחור'. האר"י ז"ל אומר שאין לך דוגמה ללמעלה כמו האדם, שהוא דוגמה לפרצוף זעיר אנפין, כתוב (איוב יט, כו): "מִבְּשָׂרִי אֶחְזָקֶה אֶלּוֹהִי", והאדם התחתון בכל בחינותיו - מקביל לעשר הספירות של פרצוף העליון זעיר אנפין.

אדם הראשון בשעת הבריאה היה בבחינה של 'יחוד אחור באחור'. יש גמרא (ברכות סא.) שאדם וחיה נבראו 'דו פרצופים' כלומר שהיו מדובקים כלשון האר"י ז"ל בכותל אחד. האר"י ז"ל מסביר שככה באמת לידת הפרצופים העליונים היא בדרך הזאת שבהתחלה נולדים - זעיר אנפין ונוקביה, קודשא בריך הוא והשכינה, בבחינה של דיבוק אחור באחור. והסיבה? היות שהניקה של החיצונים היא מאחוריים של המלכות, יש פסוק (משלי ה, ה): "רַגְלֶיךָ יִרְדּוּת מוֹת",

על טוב ויש ברכה על רע. ואומד רבינו, פירושו של דבר שזה ההנהגה בעולם הזה, שיש הנהגה של טוב ויש הנהגה של חס וחלילה של היפך הטוב. אבל לעתיד לבוא יהיה השם אחד ושמו אחד, כלומר שתהיה רק הנהגה של טוב.

לעיתיד ה' אחד ושמו אחד

י. איך זה נכנס בנקודה הזאת של 'ה' אחד ושמו אחד? ה' אחד זה י-ה-ו-ה. מה זה שמו? שמו זה ספירת המלכות. תמיד בקבלה 'שם' זה ספירת המלכות. יש פסוק אצל דוד המלך: "וַיַּעַשׂ דָּוִד שֵׁם" (שמואל ב' ח, ג). דוד הוא ספירת המלכות והוא בחינה של 'שם'. כשיש הנהגה של י-ה-ו-ה הכל טוב, אין רע בכלל. אבל כשיש הנהגה משם אדני – ספירת המלכות, זה בחינת "דִּינָא דְּמַלְכוּתָא דִּינָא" (גדרים כח), יש לפעמים 'ברוך דיין האמת' – שזה דינא, דיין אמת זה דינא. אבל לעתיד לבוא "יְהִיָּה יְהוָה אֶחָד וְשֵׁמוֹ אֶחָד" (זכריה יד, ט), כלומר שתתייחד לגמרי ספירת המלכות עם הקדוש ברוך הוא, באופן שלא יהיה אפשרות של יניקה של החיצונים וכתות הדין מספירת המלכות, ואז יהיה הכל רק טוב – רק ברוך הטוב והמטיב.

לחיות כבר עכשיו 'עלמא דאתי'

יא. רבינו בכמה תורות מנסה ללמד אותנו איך לחיות את החיים של העולם הבא כבר בעולם הזה. וגם כאן רבינו מלמד אותנו, שעל ידי שאדם מסתכל על העתיד ומבטל עצמו לעולם הבא, על ידי זה הוא יכול למשוך כבר כאן בעולם הזה את הבחינה הזאת שהכל טוב. ואיך עושים את הדבר הזה? על ידי 'אמונה' שברור לו מעל כל ספק שגם אם נראה לי שזה היפך הטוב, אבל לא ייתכן שהקדוש ברוך הוא עושה דבר שהוא לא טוב. הרי כל המטרה שהקדוש ברוך הוא ברא את העולם, האר"י ז"ל אומר שזה בשביל להיטיב. הקדוש ברוך הוא יש לו שמות "אֵל רַחוּם וְחַנוּן אֲרָךְ אַפַּיִם וְרַב חַסֵּד" (שמות לד, 1) ומרבה להיטיב, וכיון שאלו השמות הקדושים שלו הוא ברא את העולם כדי להיטיב. כי אם אין בריות על מי ייטיב? לכן הוא ברא אותנו. ואם כל התכלית של הבריאה שלנו הוא כדי להיטיב לנו, לא ייתכן בכלל שיש רע שיוצא מהשם יתברך.

מהו רע ומהו טוב?

יב. ולכן מה שאצלנו מתפרש כרע, נדע שרע וטוב זה נושא מאוד יחסי, לפעמים מה שנדמה לי כרע – באמיתות הוא מאוד טוב לי. למה? כי על ידי זה אני חוזר בתשובה, על ידי זה אני מזדכך. ואפילו הדבר הכי גרוע בעולם שאדם חס וחלילה נפטר, נפטר לבית עולמו, אדם נפטר לו אבא נפטר לו אמא, זה דבר מאוד עצוב ומאוד קשה. אבל אם באמת מתבוננים נכון, גם הפטירה זה חסד ה' כדי להביא את האדם לתכלית שלו. וכי יש תכלית פה להיות בעולם הזה לאכול עוד שניצל, עוד תפוח אדמה? זה לא תכלית. זה נחמד אבל זה לא תכלית.

התכלית היא – שאדם יתענג על זיו השם, שאדם יזכה לבוא לעולם הבא ליזכות לכל התענוגים. והיות שאנחנו כאן בעולם עם גוף עכור של חומר – 'משכא דחיויא' (זהר ח"א לו), ועם הגוף הזה אי אפשר לבוא לעולם הבא. לכן הקדוש ברוך הוא עושה חסד וטוב עם האדם ולוקח את האדם. הרי איך אפשר לנחם אדם כשנפטר לו יקר, שנפטר לו מישהו מהמשפחה? זה מאוד קשה. אבל הנחמה היא

בגלל היניקה שיש לחיצונים מהמלכות. וכדי שלא יוכלו לינוק ממנה, ברא הקדוש ברוך הוא שיהיו מדובקים הפרצופים העליונים אחור באחור, באופן שאין אחוריים רק פנים. ואומר האר"י"ל שכך המצב גם כן בזמן הגלות.

גירת המן וטענתו "ישנו עם אחד"

ו. וזה מה שראה המן שהיה אסטרולוגוס גדול, שכל השבעים שנה של שנות הגלות מאז חורבן בית המקדש אז היה אחור באחור. המן אומר לאחשוורוש: "ישנו עם אחד ומפךד" (אסתר ג, ח), ודרשו במדרש (אסתר רבה ז, יב) "ישן הוא האלוה שלהם" (מגילה יג), כלומר זה זמן דורמיטא, זמן של שינה. ולכן הוא מציע שדווקא בזמן של השינה כביכול של הקב"ה, שאז יש לכאורה – כך חשב המן – פחות השגחה, אז אולי יהיה אפשר להצליח "להשמיד להרג ולאבד" (אסתר ג, ג). וזו הייתה הגזירה הקשה מאוד שהייתה בפורים.

חצי המלכות ותעש – ולא בנין בית המקדש

ז. עוד ראה המן שכבר מתקרב הזמן של הנסירה – שמחלקים את הפרצופים, והם חוזרים לייחוד פנים מול פנים – שזה בנין בית המקדש, ולכן צריך להזדרז ביותר. כתוב (אסתר ה, ג): "וַיְמַחַר בְּקִשְׁתּוֹ עַד חֲצֵי הַמְּלָכוֹת וְתַעֲשׂ", דורשת הגמרא (מגילה טו) שאמר אחשוורוש לאסתר: חצי המלכות ולא כל המלכות, ולא דבר שחוצץ למלכות, ומאי ניהו – בנין בית המקדש. בנין בית המקדש זה יחוד פנים בפנים, ולכן העניין של אחשוורוש והמן היה לעכב את זה.

בכל מלכות אחשוורוש התעכבה בנין בית המקדש השני

ח. גם אחרי נס פורים, עדיין אחשוורוש לא נתן לעם ישראל רשות לבנות את בית המקדש. בהתחלה בימי כורש שהיה קודם אחשוורוש התחילו את בניין בית המקדש, וכתוב (עזרא ד, ו) "וּבְמַלְכוּת אַחְשׁוּרֹשׁ בְּתַחֲלַת מְלָכוּתוֹ פָּתְבוּ שְׁטֵנָה עַל יִשְׂרָאֵל וַיְרוּשְׁלָם", ופירש"י: מלכות אחשוורוש – שמלך אחר כורש הוא אחשוורוש שלקח אסתר. כתבו שטנה – שלא לבנות בית המקדש. ואז פסקה עבודת בית המקדש. ואחשוורוש כל ימי חייו לא נתן רשות להמשיך את עבודת בית המקדש, גם אחרי נס פורים הוא התעקש על הדבר הזה שבית המקדש לא יבנה. רק אחר כך על ידי הבן שלו שנקרא דריווש בן אסתר שכתוב עליו במדרש (ויקרא רבה יג, ה) שהוא חציו טהור מאימו וחציו טמא מאביו. הוא היה יהודי כי ביהדות הולך אחר האמא, הוא נתן את הרשות אחר כך לבנות את בית המקדש.

ביטול הייסורים על ידי ביטול לתכלית – לעולם הבא

ט. רבינו בליקוטי מוהר"ן (תורה ס"ה אות ג) מדבר על העניין של ביטול לתכלית. ומסביר כשאדם חס וחלילה נופל עליו כל מיני ייסורים או גזרות רעות כל מיני קשיים, איך הוא יכול להינצל מהייסורים מהדברים הקשים? אומר לו רבינו, שהרי יש עולם הבא, ובעולם הבא לא יהיה שום רע של ייסורים. הגמרא (פסחים ג) דורשת על הפסוק (זכריה יד, ט) "בַּיּוֹם הַהוּא יְהִיָּה ה' אֶחָד וְשֵׁמוֹ אֶחָד", שואלת הגמרא: וכי האידנא (וכי עכשיו) לאו הוא ושמו אחד?

אומרת הגמרא: עכשיו על הטובה מברכים 'ברוך הטוב והמטיב', ועל הרעה מברכים 'ברוך דיין האמת' (פסחים ג), כלומר שיש ברכה

להגביר את מזון הנשמה על מזון הגוף

טז. רבינו אומר בליקוטי מוהר"ן (תנינא ח, א) על הפסוק (תהלים מא, י) "גם איש שלומי אשר בטחתי בו אוכל לחמי הגדיל עלי עקב", וז"ל: יש 'מזונא דנשמתא ומזונא דגופא' (תקוני זוהר כ"א דף מה: וזוהר בשלח ח"ב דף סב.), ועל ידי 'מזונא דגופא' – נחלש 'מזונא דנשמתא', פי על ידי 'מזונא דגופא' – דהינו על ידי 'אכילה ושתיה', על ידי זה מגדילין את בחינת 'עקב דסטרך אחרא', בבחינת "אוכל לחמי הגדיל עלי עקב", ע"כ. הנשמה ניזונת מהריח (ברכות מג:), והגוף ניזון מאוכל גשמי. וצריך להגביר את 'מזונא דנשמתא' על 'מזונא דגופא'. ומה זה 'מזונא דנשמתא'? זה ריח. ולא רק ריח טוב, אלא כמו שכתוב (ישעיה יא, ג) "ויהי ריחו בְּרִיחַ הַיָּם", כלומר הריח זה העניין של תורה ומצוות, שיהיה לי תענוג גדול מכל תורה שאני לומד, מכל מצווה שאני עושה – זה 'מזונא דנשמתא'.

אבל אם אני רק מחפש תאוות גשמיות, זה מלמד אותי שאני עדיין מאוד רחוק, אם כל מה שאני רודף כל היום הוא רק אחרי הבלי עולם הזה, זה מורה לי שעדיין הגוף שלי מאוד מגושם, ולא יכול ליהנות מהנאות רוחניות, אין לי סיפוק מתפילה טובה, ולא מתורה נעימה, ולכן אני צריך גשמיות ותאוות כדי לספק את עצמי. ומזון הגוף פוגם בנשמה, והנשמה כשמייעה למעלה לא תוכל במצב כזה ליהנות מזיו השכינה, מהנאות רוחניות. אבל הקב"ה רחום וחנון ומרבה להטיב, ומביא אותנו לימי הזקנה, ואחד הדברים המרכזיים בימי הזקנה, זה שאדם לאט לאט עוזב את תאוות הגשמיות ומחפש דברים רוחניים, וככה הוא מכין את עצמו. ככול שהוא יותר מתנזר מכמה מאכלים, בין אם ברצונו ובין בלא ברצונו, הוא לאט לאט מתחיל להתרגל יותר לחיות חיים של עולם הבא.

זקנה וחול

יז. לכן על פי רוב אדם חולה, ורק אחר כך הוא נפטר לבית עולמו. ולמה? כדי שעל ידי שהוא היה חולה והתנזר ממאכלים והנאות של העולם הזה, הוא כבר יותר מוכשר ומזוכך לבוא לעולם הבא. אבל אדם שלא זכה לכל הדברים האלה – להכין את עצמו לעולם הבא, אז בשבילו הגן עדן יהיה גיהנם, הוא רק יסבול שם. ולהיפך, מי שמכין את עצמו כאן להנות מדברים רוחניים, הוא יכול להנות מתענוגי גן עדן.

אדם עושה התבודדות, ומרגיש את התענוג שבהתבודדות, מרגיש תענוג בקרבת השם, "וְיָאֲנִי קְרִבְתִּי אֱלֹהִים לִי טוֹב" (תהלים עג, כח), זה מעין עולם הבא. וכשאנחנו באים ומסתכלים על ייסורים כך, מסתכלים על מחלה חס ושלום או אפילו על היפך החיים, עם דעת שבאמת הקב"ה עושה רק טוב, ועד כדי כך שאני יכול להודות לקב"ה, לברך על זה את הקב"ה, להגיד תודה שלמה לה' יתברך, זה נקרא לחיות את העולם הבא בעולם הזה. אבל כדי להגיע לדבר הזה, צריך ביטול. רבינו אומר (בתורה ס"ה) מה זה ביטול? הביטול הוא לסגור את העיניים מ'חזיו דהאי עלמא', העיניים שלי יהיו סגורות מלראות את כל ההנאות והתאוות שמציע לי העולם.

ע"י מילת ערלת הלב שלי יהיה נימול גם ללב זרע

יח. אחד היסודות שיש לנו על פי תורה קמ"א בליקוטי מוהר"ן, על הפסוק (דברים ל, ו) "וּמַל ה' אֱלֹהֶיךָ אֶת לְבָבְךָ וְאֶת לֵבב זָרְעֶךָ" –

כשאדם מתעצם עם המחשבה שהכל בסוף יהיה לטובה. הרי בסך הכל אבא, סבא, מישוהו מהמשפחה או החבר – עכשיו הגיע לתכלית שלו, הגיע לקבל את העונג ואת השכר שמגיע לו.

הגיהנם הוא מכבסה לזכר את הנפש

יג. ואף על פי שודאי יש דיני שמים, אבל כל דיני שמים הם לא בשביל להעניש מישוהו, וכי אכפת לקדוש ברוך הוא להעניש אותך? זה הוא לא מתעסק אפילו עם זה. אלא האדם בעצמו מתחנן ומבקש שינקו אותו ויזכבו אותו כדי שיוכל לזכות ולהתענג מהתענוגים שבאמת מגיעים לו ממעשיו הטובים. אבל כל זמן שהוא מטונף בחטאים ומגושם, הוא לא יכול להתענג מהם.

אני אסביר את זה קצת יותר בדוגמא שאנחנו יכולים להבין אותה. כתוב שצדיקים יושבים "וְעֲטֹרֹתֵיהֶם בְּרֵאשֵׁיהֶם וְנִהְיִים מִזֵּיו הַשְּׂכִינָה" (ברכות יז.). ומה זה ליהנות מזיו השכינה? שאני רואה ומבין בסודות של התורה הקדושה את גדולתו של הקדוש ברוך הוא, אני משיג השגות אלוקות מהתורה. היום, נגיד לאדם לשבת וללמוד כל החיים, כל הזמן, אם הוא לא רגיל בזה, זה יהיה קשה לו וסבל בשבילו. ואותו דבר למעלה כשיכנס לגן עדן וכל הזמן ידברו שם דברי תורה, ויהנו מזיו השכינה, ירגיש שמה גיהנום, הוא רוצה קצת בלגן, הוא רוצה תאוות גשמיות, ולכן הנשמה של האדם חייבת להזדכך מה שלא הספיקה להזדכך כאן בעולם הזה ולטהר את עצמה מתאוות, כדי שתוכל לקבל את העונג האמיתי שבגן עדן.

השורש החחני של חינור הילדים

יד. גם כאן בעולם יש את הדבר הזה, שמתני שאצלי אין את הזיכור, אע"פ שאני שומר את עצמי בדרך של 'איתכפיא', אבל אצל הילד זה כבר יצא החוצה – מהכח אל הפועל, אדם רואה את הילד שלו מביא הביתה איזה מכשיר טמא, וכועס עליו... אבל אם אתה רואה את הדבר הזה, סימן שאצלך הדבר הזה נמצא, רק שאתה שומר את עצמך מלהשתמש במכשיר טמא, זה בגלל 'איתכפיא'. הייתה רוצה. רק אתה כופה את עצמך. אז הילד שלך עדיין אין לו את הכוחות לכפות את עצמו, ולכן הרצונות האלה, שנמצאים גם אצלך בכת, אצלו כבר יצאו ה' ירחם לפועל.

סור מרע ע"י ועשה טוב

טו. ומה צריך לעשות? לשרש את הרצון הזה לגמרי. ואיך הופכים 'רצון רע' – על ידי רצון טוב? כתוב (תהלים לד, טו) "סור מֵרַע וְעֲשֵׂה טוֹב". אומר הבעש"ט איך תסור מהרע? על ידי "וְעֲשֵׂה טוֹב". אי אפשר לבוא לילד להגיד לו 'אל תרצה רע'. כי במציאות הוא רוצה! זה טעים לו, זה נעים לו. אתה לא יכול להגיד לו 'אל תרצה' – במציאות הוא רוצה. אלא, תיתן לו משהו אחר שהוא ירצה אותו יותר, עד שיתבטל אצלו הרצון לרע. אדם מחפש הנאות גשמיות, בגלל החטאים שלו. למה אדם מחפש להנות מאוכל, או ליהנות חס ושלוש אפילו מעבירה? הסיבה – זה דוקא בגלל החטאים שלו, שגורמים לו להיות מגושם, ולא ליהנות מדברים רוחניים, וממילא הוא חסר סיפוק, ומנסה למלא אותו בדברים גשמיים ועבירות. אבל כשאדם מלא טוב ותורה, הוא נהנה מדברים רוחניים ולא מחפש ליהנות מדברים אסורים, הוא מסופק מהקדושה, וזו הדרך.

מתחילים ב'עשה טוב', כמו שהבעל שם טוב אומר "סוד מְרַע וְעֵשָׂה טוב" (תהלים לד, טו), איך אתה תסור מהרע? על ידי עשה טוב, לכן הרבה פעמים אומרים לאדם קודם כל תעשה טוב. וזה העניין של השקלים, שמבואר בגמרא במגילה (סוף דף יג): גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם שעתיד המן לשקול שקלים על ישראל, לפיכך הקדים שקליהן (מצות שקלים) לשקליו (של המן). והיינו דתנן: באחד באדר משמיעין על השקלים, ע"כ.

השייכות שלנו בקליפת המן עמלק

כב. למחות את קליפת המן עמלק – שייכת אלינו לגמרי. כי כל הרע, כל התאוות, כל הייסורים והבלבולים והכפירות והספקות, הכל מגיע מהקליפה של קליפת המן עמלק, וזה המלחמה והבקשה היציגית מקליפת המן עמלק וזכני לקדושת מרדכי ואסתר'.

האם קיבלנו את התורה ברצון או בכפייה

כג. אחד הדברים שאנחנו רוצים להתבונן בפורים זה הקבלת תורה שהייתה בפורים. כמו שמפורש בגמרא בשבת (דף פח), שהיה לכאורה חיסרון במתן תורה הראשון שהיה בשבועות, כי קיבלנו תורה בכפייה 'כפה עליהם הר כגיגית' (שם), מתן תורה הראשון היה ביראת העונש. ולכאורה יש קושיא עצומה, הרי כתוב "פל אֶשְׁרֵי דְבַר ה' נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע" (שמות כד, ז), וא"כ קיבלנו את התורה ברצון הכי טוב שיכול להיות, אז מובא במדרש שיש הבדל בין תורה שבכתב לתורה שבעל פה. כלומר, את התורה שבכתב באמת קיבלו ברצון. אבל התורה שבעל פה שאין אדם עומד עליה אלא ביגיעה גדולה ומסירות נפש, ומשים לילותיו כימים, ובאהבתה ישגה תמיד כמו שכתוב בגמרא בעירובין (דף נד). על הפסוק (משלי ה, יט) "בְּאַהֲבַתָּה תִשָּׁגָה תְּמִיד" על רבי אלעזר בן פדת שהיה יושב בשוק העליון וסדינו מונח בשוק התחתון ולא זכר בכלל איפה הבגד שלו בגלל שהוא היה שקוע בתורה. את זה עדיין לא קיבלנו מרצון במתן תורה בשבועות, כי על תורה שבעל פה כפה עלינו הר כגיגית, ורק בפורים מאהבת הנס קיבלנו גם תורה שבעל פה מרצון.

משה ור' עקיבא

כד. בגמרא במנחות (דף כט): הגמרא מספרת שמה רבנו עלה למרום וראה את הקב"ה שהוא קושר כתרים לאותיות. ושאל משה את הקדוש ברוך הוא, מי מעכב על ידך? מסביר רש"י: כלומר, מה חסר בתורה שנתת שאתה צריך עוד להוסיף כתרים על האותיות מה שלא נתת באותיות של התורה? ואמר לו הקב"ה שעתיד לסוף כמה דורות לעמוד רבי עקיבא בן יוסף שעתיד לדרוש על כל קוץ וקוץ תלי תלים של הלכות. ומשה רבנו מבקש תראה לי אותו. אז אומר לו הקדוש ברוך הוא 'חזור לאחור' – והכוונה: לפניך זה הדורות הקודמים, אחריך – זה הדורות הבאים. ומשה רואה את הבית מדרש של רבי עקיבא. ויושב בסוף שמונה שורות שהם היו מסודרים באופן שהתלמידים החשובים יושבים בשורה הראשונה. קצת פחות בשנייה, בשלישית. בשורה השמינית יושבים הכי פשוטים. משה רבינו הלך וישב בסוף שורה שמינית. כביכול שמתוך תלמידי רבי עקיבא, היה נחשב הפחות שבכולם. והוא לא הבין את השיעור של רבי עקיבא את הדרשות של רבי עקיבא, ואומרת הגמ' מיד חלשה דעתו. עד ששמע ששואלים התלמידים את רבי עקיבא,

כשתמול את לבבך – את עורלת הלב שלך מהתאוות שלך, ה' ימול את לבב זרעך ויתקן אותם. כשיש בעיות רוחניות עם הילדים, אדם רואה שהילדים לא בדיוק הולכים בדרך ה', לא בדיוק כמו שאני רוצה לראות אותם בדרך ישראל סבא, שזה אחד הדברים הכי קשים, הגמ' אומרת (ברכות ז): "קשה תרבות רעה בביתו של אדם יותר ממלחמת גוג ומגוג", כי כתוב (תהלים ג, א-ב) "מִזְמֹר לְדָוִד בְּבָרְחוֹ מִפְּנֵי אֲבֻשָׁלוֹם בְּנֵוֹ, ה' מָה רָבוּ צָרָיִי, וְאִילוּ בִפְרֵק תִּהְיֶינִי הַקּוֹדֵם הַמְדַבֵּר עַל מַלְחַמַת גּוֹג וּמַגּוּג, לֹא כָתוּב "ה' מָה רָבוּ צָרָיִי". וכולם שואלים 'מה עושים? מה עושים?' עם הילדים.

ויש תשובה מה עושים, ורבינו הקדוש גילה ואמר: תדע לך שכל מה שאתה רואה בבן שלך – זה אתה. רק אצלך זה בכוח, לפעמים זה לא יצא לפועל, או שזה יצא לפועל מתי שהיית צעיר, וכרגע אתה מספיק חכם לכבוש את הדברים הלא טובים שבוך. אבל עדיין הם אצלך ברצון וכנ"ל. ולכן צריך למול את הלב שלי אפילו מהרצון לרע, ע"י שאני ממלא את עצמי מתענוג רוחני, ולא רוצה כלל שום תאוה גשמית, זה כבר ימול את הבן ואת הבת שלך. כל דבר רע שאתה רואה בילדים – סימן שנמצא הדבר אצלך בשורש, אין דבר בילד שלא בא ממך – בין טוב ובין רע. וכשאתה תתקן את עצמך בשורש ותעקור לגמרי אפילו את הרצון לדבר הזה, על ידי זה הילד יעזוב את הרע לגמרי, כי כל רצונו לרע הוא יונק ממך, וכשאצלך אין רצון לרע, גם לו לא יהיה. רק צריך לעשות את זה כמה שיותר מהר ומוקדם, לפני שישתרש בו הרע והתאוות, כי אז העבודה הרבה יותר קשה.

סימני הפסקת קריאת הפרשיות ב"ו ד"ד ובי"ו זט"ו

יט. נחזור לענייני פורים, ראש חודש אדר כבר ימי הפורים משמשים ובאים. ראש חודש אדר השנה זה בימים שלישי ורביעי, וגם ימי הפורים יהיו בשלישי ורביעי, סימן טוב לזכור שפורים חל כפי שני ימי ראש חודש אדר. התחלנו כבר לקרוא את הארבע פרשיות: שקלים, זכור, פרה, החודש. יש סימן בגמרא במגילה (דף ל: ברש"י שם) את הסדר של התאריכים מתי תהיה הפסקה בין הפרשיות. והסימן הוא: שאם חל ראש חודש אדר ביום ב', תהיה הפסקה ב' אדר. ואם ביום ד', אז תהיה הפסקה בד' אדר. ואם ביום ו' חל ראש חודש אדר, תהיה הפסקה ביום ב' וגם ביום ט"ז – שני הפסקות. ואם חל בשבת, תהיה הפסקה ביום ט"ו. וזוה נראה שיש נקודה חשובה בהפסקות.

הפסקות ניתנו להתבונן בפרשיות

כ. רש"י בתחילת ויקרא (רש"י על ויקרא א, א' ד"ה זידבר), כותב וז"ל: ומה היו הפסקות משמשות, ליתן ריוח למשה להתבונן בין פרשה לפרשה ובין ענין לענין, ע"כ. נמצא שיש חשיבות להפסקה בין פרשת שקלים לפרשת זכור ברוב שנים, ומלבד כשחל ר"ח אדר בשבת אזי ההפסקה בין זכור לפרה. ובדרך כלל, ברוב שנים פשוטות, ההפסקה היא בפרשת תרומה שלא קוראים בה אחת מארבע פרשיות.

שקלים - עשה טוב, זכור - סוד מרע

כא. וזמן ההפסקה היא זמן טוב להתבוננות, בעניין הזה של שקלים וזכור. שקלים זה יותר עניין של 'עשה טוב' – תתן צדקה, ואילו זכור זה עניין של 'סוד מרע' – תכלה מעצמך את 'קליפת המן עמלק'.

כט. רבינו הקפיד מאוד על כל תג ותג בשולחן ערוך, וכך לימד אותנו. והנה מה גורם לאדם לחשוב ולהרגיש את עצמו ח"ו שלפעמים הוא מעל השולחן ערוך? אני לא מדבר על אדם שהוא סתם פוסטר וקלטור בלי מספיק יראת שמים, שלא אכפת לו שום דבר. אני מדבר על צדיקים – צדיקים גמורים. כתוב בחיי מוהר"ן (אות תפ"ז), 'אמר: הצדיקים שוגים בזה במה שמאחרים זמן תפילה, ורבינו עדיין קורא להם צדיקים, הם צדיקים גדולים וענקיים, קדושים ונוראים, ורבינו בעצמו כיבד אותם, אלא שיש להם כזאת יראה של רוממות השם, כזאת דבקות, אבל מצד שני זה נותן באיזושהו מקום שגגה וטעות בדרך בעבודת ה', כי אני רואה מה אני יכול לפעול למשל עם ההכנות של התפילה, לקרוא אולי את כל התהלים לפני התפילה, להיות איזה שעות במקוה בכוננות וייחודים. מה אני יכול לפעול עם זה שאני אשתה קפה לפני התפילה, שרבינו אסר. או אפילו אוכל ואתחזק, השם ירחם. ואני רואה איזה תפילה בדבקות אוכל להתפלל, ובוזא אני בא לשגגה ולטעות, ואני מאחר את זמן תפילה. על זה רבינו צעק, ואמר ששוגים הצדיקים, על השולחן ערוך לא עוברים בשום מחיר.

וכל החשבונות האלה מגיעים מתוך שהוא אוהב את הקב"ה ואפילו זכה ליראת הרוממות ומשיג את גדולת ה', ובאמת רוצה מדרגות. אבל הוא מאבד את הבסיס האיתן שעליו עומד הכל, שזה שולחן ערוך. ולכן אף על פי שלפעמים השולחן ערוך יפריע לך – לפי דעתך – להגיע לאיזה מדרגות גדולות. אתה צריך לדעת שאתה עבד של הקדוש ברוך הוא, וגם למדרגות הקב"ה מצווה להגיע אליהם רק דרך השולחן ערוך. ורק זו הדרך האמיתית בלי התערבות של סטרא אחרא, הרבי יודע מה שהוא אומר. ובשביל זה צריך יראת העונש גדולה, ולכן גם אדם גדול צריך להתחיל את היום – אומר רבינו – ביראת העונש, ליראה מאוד מאוד לעבור על סעיף קטן של השולחן ערוך, אפילו מסיבות של מדרגות ורוחניות וכו'.

וכפי זה זהו הטעם ש'כפה עלינו הר כגיגית', אף שיהיה הפסד שלא נוכל לקבל את התורה כמו שאצל רבי עקיבא, שדורש על כל אות ואות תלי תלים של הלכות. שזה איזה חיסרון בתורה שהיה אלף שנה עד שבא רבי עקיבא, והכל שווה, כדי שלא נקפוץ מדרגות, שנלך כסדר שיהיה לנו תמיד גם יראת העונש'.

פורים ותורה שבעל פה

ל. אמרנו שבפורים קיבלו תורה מחדש מאהבת הנס, והכוונה על תורה שבעל פה, ולכאורה מה פורים קשור לעניין של תורה שבעל פה? הרי הכלל שחנוכה הוא יסוד תורה שבעל פה. מה הנקודה בפורים? אבל ההסבר הוא, הגמרא אומרת (מגילה ז). שלחה אסתר לחכמים 'כתבונני לדורות' (שם). וכתוב בהתחלה שלא רצו חכמים והובא שם טעם, קנאה בין האומות, והיא אומרת להם אני כבר כתובה בדברי הימים של פרס ומדי. עד שמצאו מקרא מפורש ונכנסה אסתר לתנ"ך. ובפנימיות: אסתר לכאורה לא הייתה צריכה להיכנס לתנ"ך, היא הייתה צריכה להיות תחילת תורה שבעל פה. וכמו נס חנוכה, שאפילו אין עליו משניות כתובות, וזה רק בעל פה, לחלוטין, כי אפילו ש"עית לעשות לה' הפרו תורתך" (תהלים קיט, קכו), היסוד צריך תמיד להישאר כמות שהוא, ולכן חנוכה נשאר תורה שבעל פה.

מניין לך? אתה אומר חידושים יפים, אבל מה המקור לחידושים שלך? אמר להם: 'הלכה למשה מסיני', ואז נחה דעתו.

מדוע נחה דעת משה כשאמר ר"ע 'הלכה למשה מסיני'

כה. וקשה למה נחה דעתו, הרי עדיין הוא לא הביין? משה רבנו הבין שרבי עקיבא לא בא לתת תורה חדשה, מה שלא ניתנה על ידו. אלא זה כמו שהקדוש ברוך הוא אמר לו, שר"ע יושב ודורש על כל קוץ וקוץ תלי תלים של הלכות, כלומר, את כל ההלכות שאתה משה רבנו קיבלת בתורה שבעל פה, אבל איפה המקור שלהם בתורה? איפה קרא הסמכתא? איפה יש לכל פרט ופרט מכל דרשה של חז"ל, מכל הלכה של משה מסיני מקור בתורה זה הייתה תורתו של רבי עקיבא, למצוא את הכל בתוך התורה שבכתב. ובוזא נחה דעתו של משה רבנו, שלא יהיה פה חידוש תורה לא מה שניתן על ידו. כי כך באמת גזרה חכמתו יתברך שזאת התורה לא תשתנה, התורה היא רק מה שקיבלנו על ידי משה רבינו. כל ההוספות והדברים היפים, זה למצוא את מה שקיבלנו על ידי משה רבינו בכל מקום ומקום.

'דברים שלא נגלו למשה נגלו לר"ע וחבריו'

כו. וזה מה שכתוב גם במדרש (ויקרא רבה כב, א), שכל מה שעתידי תלמיד ותיק לחדש, גם כן נאמר למשה מסיני, כי אין כזה דבר שיהיה איזה חידוש שלא נאמר למשה מסיני. ומה שעתידי תלמיד ותיק לחדש, הרי המדרש קורא לזה 'לחדש', אלא החידוש הוא למצוא את המקור הזה מהתורה. וזה לא סותר למה שדרש המדרש (במדבר רבה יט, ו) על הפסוק (איוב כח, י) 'יָכַל יִקַּר רְאֵתָהּ עֵינָיו' – 'דברים שלא נגלו למשה נגלו לר"ע וחבריו'. והכוונה כנ"ל, שלמצוא את כל התורה שבעל פה בכל קוץ וקוץ שבתורה שבכתב, זה הגילוי שהתגלה לר"ע וחבריו, וזאת לא ידע אפילו משה.

תורה שבע"פ לא קיבלנו בהתחלה בשלמות

כז. אם נתבונן בעומק, העניין של רבי עקיבא שמשם רבינו רוצה שתינתן התורה על ידי רבי עקיבא, זה בגלל החיסרון שהיה במתן תורה שקיבלנו תורה שבעל פה רק מחמת יראת העונש, ולכן לא קיבלנו אותה בשלמות. וזה בעצמו מה שמשם רבנו אומר (מנחות כט:): יש לך אדם כזה כמו רבי עקיבא ואתה נותן תורה על ידי? תיתן תורה על ידו! והקב"ה עונה: כך עלה במחשבה, כלומר, שגם הנקודה הזאת שמתן תורה יהיה בשני שלבים, שקודם יהיה נתינה ב'יראת העונש', ואחר כך נקבל אותה שוב מאהבת הנס בפורים, כל זה בחינה של 'כך עלה במחשבה'.

קודם הבסיס של יראת העונש

כח. רבינו אומר בליקוטי מוהר"ן (תורה פ"ז), ובשיחות הר"ן (שיחה ה'), שאי אפשר לקפוץ ישר למדרגה של יראה עילאה יראת הרוממות, תמיד חייב להתחיל עם הבסיס האיתן של יראת העונש. ולכן העניין של 'כפה עליהם הר כגיגית', אפילו שבזה היה פגם בתורה שבעל פה ולא השגנו את התילי תילין של הלכות, הכל כדאי כי קודם צריך יראת העונש. ואחר כך אפשר להתקדם ליראת הרוממות.

להקפיד על כל תג ותג מהשולחן ערוך

כי בזה אתה אומר ריבוננו של עולם כמו שקיבלנו בפורים תורה שבעל פה ברצון, גם אני עכשיו בא ולומד לפניך גמרא מרצון. אני לומד עכשיו את השעה, שעתיים, כל אחד כפי עניינו.

הכנה לפורים מחנוכה

לה. וכל דבר צריך הכנה, צריכים ללמוד מן המאפיות של העוגות, מיד אחרי חנוכה כבר מתחילים להכין אוזני המן, ובאמת ההכנה לפורים כבר מתחילים מיד אחרי חנוכה. אבל ודאי עכשיו כבר זה ראש חודש אדר, כבר ימי הפורים נושפים לנו בצוואר, אדם צריך להכין את עצמו על מה הוא יתבודד, איך הוא יעשה את היום הקדוש והנורא הזה, בתיקוני זוהר (תיקון כ"א דף נז:) כתוב ש'כיפורים כפורים'. ומי נתלה במי, הקטן שזה כיפור נתלה בגדול.

הכנה לכיפור אכילה, הכנה לפורים צום

לו. אחד הדברים הפלאיים, הרי מה ההכנה שעושים לפני יום כיפור? כתוב 'כל האוכל בתשיעי מעלה עליו הכתוב כאילו התענה בתשיעי ובעשירי' (ברכות ח:), ההכנה של יום כיפור, אוכלים סעודה טובה. ומה ההכנה של פורים? זה צום! נמצא, לפי גדול ההכנה, מבינים מה המכוון, זה על דרך חסידות כמובן, אבל הדברים האלה הם התבוננויות יפות, לראות שהכל ביהדות מסודר לגמרי, יש תענית אסתר ויש צום.

ר' נחמן מטולטשין הירבה לרקוד

לו. מסופר על ר' נחמן טולטשינער התלמיד של ר' נתן, כשהגיע מנחה של לפני פורים, הוא הגיע עם איזה כובע קצת מצחיק, הוא היה אדם שמח, היה לו קביעות כל יום לרקוד, לא היה יום אחד שעבר עליו שלא רקד בו, תמיד היה שמח. לפעמים כשהוא היה ככה חושב על איזה מישוה והוא אומר 'הוא... צריך לרקוד בשבילי', 'אני אעשה איזה ריקוד בשבילי'. ר' נתן ממש משבח אותו על הדברים האלה.

אבל כשהוא נכנס כך במנחה של תענית אסתר לפני פורים, אמר לו ר' נתן: "אנחנו עוד מעט אומרים עננו! אומרים 'ביום צום התענית הזה כי בצרה גדולה אנחנו, ואתה נכנס ככה, עדיין לא פורים, חכה כמה דקות...". אז יש תענית אסתר, תענית אסתר זה הכנה של פורים, זה להכניס את הרצינות והחשיבות של פורים, שאסור לשכוח אותה.

פורים – תיקון לפגם הברית

לח. הזכרנו את השיחה "נאך בְּרֵאנְפִין נֶאֱדָר תִּקְוֵן הַבְּרִית" עוד יין, עוד תִּקְוֵן הַבְּרִית, צריך קצת להסביר: פורים זה מלשון 'פירורים', מה זה פירורים? כתוב בזוהר פינחס (ח"ג דף רמד:): 'מֵאֵן דְּזִרְק פִּירוּרִין דְּנִהְמָא, עֲנִיּוּת רְדִף אֲבִתְרָה, כָּל שְׂפֵן מֵאֵן דְּזִרְק פִּירוּרִין דְּמִחָא, רִבִּינוּ הֵבִיא אֶת זֶה בִּלְקוּטֵי מוֹחֶה־רִין (תורה י"א אות ד', ותורה כ"ט אות ה'), 'פירורי דמוחא' – זה פגם הברית, ופורים מתקן את הפירורים כמובא בלקוטי הלכות (תפילת המנחה ז, כא).

התיקון העיקרי שאנחנו מכירים, בתור ברסלב'רס, והיום ברוך השם כל עם ישראל כבר מכיר וכמעט כולם גם עושים את זה, זה אמירת העשרה מזמורים, והעיקר הוא האמירה. כמו שכתוב בשיחות הר"ן (שיחה קמ"א). וברוך השם כל מי שנוהג כל יום לומר את העשרה

אבל באמת זה התחיל באהבת הנס של פורים שקיבלו את התורה מחדש. וכמו שהוכחנו, שהיות שכל החיסרון של מתן תורה היה בתורה שבעל פה, אם כן, כש'הדור וקיבלוה' – קיבלו תורה שבעל פה. ומאז מתחיל זמן אנשי כנסת הגדולה, אמנם יש ביניהם את מרדכי, ויש את חגי זכריה ומלאכי, שכל אלה כתבו ספרי נ"ך, אבל כבר אז באנשי כנסת הגדולה יש התחלה של תורה שבעל פה.

העבודה של פורים – תורה שבעל פה

לא. נמצא, כשאנחנו רוצים לדעת מה העבודה של פורים, אז העבודה של פורים היא ההתעסקות דווקא עם התורה שבעל פה. ולכן מאוד חשוב, פורים מעצם המציאות שלו, היא מציאות כזאת שאדם יכול בלי לשים לב לאבד את כל היום הקדוש והנורא הזה, כי יש ברוך השם מצוות היום, ומצוות היום הם מצוות קצת מעניינות ומושכות ואפשר לאבד את הזכייה של מתן תורה שבעל פה.

האם לעשות סעודת פורים בבוקר?

לב. לפי הקבלה כתוב שצריכים לעשות את סעודת פורים בבוקר, ככה כתוב מפורש ברש"י (נהר שלום). אבל זה דוגמה שאם אתה רוצה להיות יותר מדי טוב ובעל מדרגה, אתה מאבד משהו. ונסביר, סעודת פורים, לפי הקבלה יש עניין לקיים אותה בבוקר, והיו גם כן הרבה מאנשי שלומנו שככה נהגו וכו'. אבל אם אתה תשתה את היין ותקיים סעודת פורים בבחינת עד דלא ידע (מגילה ז:), וכפי רבינו שזה כפשוטו, שבפורים צריכים לשתות הרבה יין, וכמו שהשיחה (שיח שרפי קודש ח"ה אות ג') משם רבינו: 'אֲמַר לְעֵנִין שְׁתִּיתִי יַיִן בְּפִירִים נֶאֱדָר בְּרֵאנְפִין נֶאֱדָר תִּקְוֵן הַבְּרִית" עוד יין, עוד תִּקְוֵן הַבְּרִית'. אז מה יצא? שאתה תהיה כבר שיכור מהבוקר, וכל היום הקדוש הלך.

בבוקר לשתות רק מעט יין שזה יותר מהרגל

לג. אז איך מרוויחים את הכל? אז כתוב ברמ"א (או"ח תרצ"ה, סעיף ב' בהגהה) שיש גם שיטה לשתות יין קצת יותר מהרגל. וברוך השם, אף אחד מאיתנו לא שותה יין בבוקר, חוץ מכוס קידוש בשבת שהרבה פעמים עושים אותה במיץ ענבים, וזה שאתה שותה יין עם 'פת שחרית' שלך, אפילו רק חצי כוס, באופן שלא יבלבל אותך לגמרי ויפיל אותך על הבוקר, כבר קיימת לפי רוב הפוסקים ומובא גם להלכה, את ההלכה של סעודת פורים לפי הקבלה, מצוין. אחד הדברים היפים זה להשתדל לא להיות הכי הכי טוב, אנחנו באמת לא כל כך הכי טובים. אז נכון, לא קיימנו הכי הכי בהידור. אבל בוא נהיה חכמים, זה גם כן כדאי.

להקפיד ללמוד גמרא או משנה בפורים

לד. ואחר כך כל אחד כפי עניינו, מה שהוא יכול להשיג עדיין ביום, לשבת בהתבודדות, לשבת וללמוד תורה שבעל פה. הרי אם אדם כל הפורים הוא לא פתח גמרא, ה' ירחם הוא לא עשה את הפורים, הוא לא קיבל מאהבת הנס את התורה שבעל פה. ולצערינו אני לא מדבר בחלל ריק, זו מציאות שלפעמים בפורים אדם לא פתח גמרא כל היום. למה? כי הוא היה עסוק במצוות. יש משלוח מנות, מתנות לאביונים, מקרא מגילה, סעודת פורים. הרבה דברים ומצוות. אבל אתה איבדת את המהות של פורים – שזה קבלת תורה שבעל פה. ובאמת לכל דבר יש מספיק והרבה זמן. לכן תלמד גמרא בדוקא,

על ההצלחה בלימוד או על ההצלחה בחברה, תדבר, על הכל אפשר לדבר. אבל לא לשכוח גם את העיקר, עיקר העיקרים הצלחה בתורה, הצלחה ביראת שמיים טהורה, שזה מה שאנחנו באמת רוצים לבקש ולהתחנך עליו ביום הפורים. אתה חוזר מהבית הכנסת אחרי קריאת המגילה, תאכל איזה משהו, ותצא! הרי היה תענית אסתר, כל אחד נח קצת בצעריים וכדאי קצת לנוח כדי שיהיה לך כח ללילה הקדוש הזה של פורים.

ודיברנו על העניין של אמירת תיקון הכללי, להגיד ביום פורים תיקון הכללי, אם אפשר עם תפילין, ולנסות כמה שיותר להגיד בכוונה כי היום הזה הוא יום שמסוגל ביותר.

יראה העונש והרוממות

מא. מקודם רמזנו את הנקודה שיש שתי בחינות של יראה, יש יראת העונש ויש יראת הרוממות, אבל לא אמרתי עדיין את המקור – מה שייך יראת הרוממות ל'פורים? ועוד הרי הלשון של הגמרא 'מפני אהבת הנס', והייתי חושב שאהבת הנס זה רק מדרגה של אהבה. אבל לא של יראה. אבל באמת, האהבה היא זו שמביאה לידי יראת הרוממות. כי העניין של אהבה זה כמו שהרבי מאוד מאריך בליקוטי מוהר"ן (תורה קל"ה) ועוד תורות, שעניין של אהבה זה עניין של התקשרות. וכשאדם רוצה לדעת את הקב"ה, זה רק ע"י התקשרות ואהבה. וממילא אהבת הנס היא מגלה לי ידיעות אלוקות, והידיעות אלוקות גורמים לי ליראת הרוממות.

מתן תורה חייב להיות עם יראה

מב. ולמה אני מתעקש על העניין של יראה? כי (תהלים קיא, ט) "יְרֵאֵת חֶכְמָה יִרְאֵת ה'", לא שייך מתן תורה – חכמה בלי שתהיה יראה, ולכן במתן תורה בשבועות היה 'יראת העונש' – כפה עליהם הר כגיגית, וגם מתן תורה של פורים שמאהבת הנס, חייב להיות ג"כ יראה, וכמו שהסברנו שזו יראת הרוממות.

יראת הרוממות מגיעה על ידי התבוננות ודיבור שאדם זוכה בהתבודדות שלו. כי יש שני סוגים של יראה: יש יראה שאדם מפעיל בעצמו, שזה הבחינה של 'יראת העונש', ויש יראה רק כשהקדוש ברוך הוא רוצה שהוא נותן ומשפיע אותה על האדם, שזה 'יראת הרוממות'.

רבינו אומר בשיחה הראשונה בשיחות הר"ן על הפסוק (תהלים קלה, ה) "כי אני ידעתי כי גדול ה'", שזה השבח נפלא שדוד המלך אומר על עצמו, שזכיתי לידיעה בגדולת ה', ואומר: שאת הידיעה הזאת אי אפשר לומר לחבירו, זה לא דבר שאפשר להסביר אותו לאף אחד, זה רק מה שאתה משיג. כמו שכתוב בזהר בפרשת וירא (ח"א דף קג.), כתוב (משלי לא, כג): "נודע בשערים בעלה", מה זה נודע בשערים בעלה? נודע בשיעורים בעלה, כל חד וחד כפום מאי דמשער בליביה. כפי מה שאתה מכין את עצמך, כפי השיעורים שאתה מכין את בלב שלך, הקדוש ברוך הוא נותן לך בלב איזה השגת אלוקות, ואתה מרגיש את ההתנוצצות הזאת.

אם חס וחלילה יזיק בגשמיות או בחוכניות אסור להשתכר

מג. פורים הוא זמן מיוחד לזה. כי כדי לזכות לדעת אלוקים צריך ביטול, ויום פורים הוא זמן של ביטול, ואני חוזר לעניין של היין.

מזמורים, וכמו שתמיד הדגשנו ודיברנו על העניין הזה שמאוד חשוב לומר אותם מיד בבוקר עם התפילין שזה מדרגה חשובה, ולכן לזכור, מי שנהג לומר כל יום, בין כה יזכור. ומי שלא נהג לומר כל יום, אז קודם כל שינהג לומר כל יום, ובפרט בפורים.

תקון הכללי זה גם הגנה

לט. בשיחות הר"ן עוטה אור שלי (אחרי סימן קמ"א) הבאנו את המעשה משריון, והעניין שפרסמנו את הדבר הזה – אף על פי שזה לא היה פשוט והיה לנו על זה הרבה רצוא ושוב, כן או לא, אבל הסיבה ששם זה המקום שכתוב בפירוש שתיקון הכללי זה גם הגנה. רגילים לחשוב שתיקון הכללי זה תיקון, זה נכון, אבל זה רק חצי נכון. כי לפני שרבינו התחיל לגלות את התיקון הכללי, הוא גילה את הסוד הגדול שזה שריון, ועניין של שריון זה הגנה. אחר כך זה גם תיקון גם אם חס ושלוש החץ כן פגע בשריון ושברו והפיל לחטא את הבת מלך (שו"נשמת ישראל). וזה סוד הייבוס שהארכנו שם להסביר, מה שייך שם הסוד של הייבוס, דברים נפלאים, שמי שלומד אותם ומבין אותם, רואה גם עם השכל הגשמי והקטנציק שלנו, מהי גדולתו של רבינו הקדוש, שזה דבר פלא פלאות איך שכל תורת הקבלה והסודות הכי עמוקים – זה רק ההתחלה בשביל ההשגה הנוראה והנפלאה הזאת של תיקון הכללי, יש שם דברים פלאיים, אפילו במה שהבאנו בתוך הספר, אפילו בנגיעות האלה, וכל שכן במה שלא הבאנו ואנחנו לא יודעים שיש פי אלף עד אין סוף.

וכל אחד, בפרט בחורים שעדיין לא נשואים, שבוודאי צריכים שמירה פי כמה וכמה, צריך להתמיד בכל יום ויום באמירת העשרה מזמורים, וגם לכוון בפירוש: 'שאזכה על ידי זה להגנה'. ואדם מרגיש שביום שהוא לא זכה עדיין להגיד תיקון הכללי, יותר קשה לו, למשל בשמירת העיניים, יותר קשה לו בעוד דברים. ואם אומר את עשרת המזמורים בכוונה, כמה שאפשר, כי אפילו אמירה כפשוטו אבל ככל שתגיד אותם יותר בכוונה יותר טוב כמובן, אדם זוכה לשמירה.

סיכום

מ. אני אעשה איזה סיכום בינתיים קצת: דיברנו על העניין של תורה שבעל פה שזה עיקר העניין של אהבת הנס שקיבלנו בפורים, וכדאי מאוד לנסות כל אחד כפי ערכו לפתוח גמרא בפורים וללמוד. ומי שאשרי לו שממש יכול להגיע לעשות אפילו את המסכתא – אשרי ואשרי חלקו! אבל גם מי שלא, אפילו דף אחד זה טוב, כן צריך לדעת, גם דף אחד זה טוב, אפילו קצת זה טוב. העיקר שתעשה משהו, ולקבל על עצמו שלפחות לא יפחות מכך וכך מסוים שהוא יודע שהוא בר הכי, לקבל על עצמו.

דיברנו על העניין שאם רוצים גם לקיים את 'הקבלה', אזי לשתות קצת יותר מהרגיל בבוקר, וכל שתיית יין אז, היא בבחינה של יותר מהרגיל. דיברנו על העניין של 'בין מגילה למגילה' שמאוד מאוד חשוב לעשות שעת התבודדות לפחות, וכמה שיותר עוד יותר טוב, בין מגילה למגילה זה זמן שממש השמיים פתוחים והבקשות מתקבלות ואפשר לבקש על רוחניות הרבה ועל גשמיות הרבה. ולהתחיל לפעמים גם בגשמיות, מה לעשות, כל בן אדם על מה שכואב לו ומה שמציק לו, אם אדם מציק לו כרגע השידוך שלו או

מאבד קצת את השכל שלו. ברגע שאדם מאבד את השכל הטעי שלו ומתבטל, הוא מפנה מקום לדעת אלוקים. השכל הגשמי מפריע להשיג השגות, ועם הכנה טובה לפני פורים, מתי שיהיה לך ביטול הגוף בפורים, תוכל להתבטל לאלוקות, ותוכל להשיג איזה השגות, והעיקר שתוכל לשמור איזה רשימו מהשגות האלה גם לאחר כך, ה' יזכנו.

אמרנו מקודם שאנשי שלומנו נהגו בפורים להשתכר כפשוטו. ואולי פה אני במאמר מוסגר רוצה להכניס משהו הלכתי קודם, אם אנחנו מדברים כבר על שכרות בפורים, יש לה תנאי, תנאי שאי אפשר לעבור עליו, והוא: שאם אני, בעזרת השם, זוכה ושונה יין בפורים, זה גורם לי רק להתפלל לפני ה' בדבקות, לבכות ולעשות תשובה, מותר לשתות יין. אבל מי שידע בעצמו – כגון אדם שיש לו עבר שלפעמים כשהוא קצת הוא לא בפוקוס עד הסוף, והוא חוזר לעבר הלא טוב שלו, והוא יכול לדבר שטויות או יכול חס וחלילה להגיד ניבול פה, יכול חס וחלילה להזיק – לאדם כזה, שיהיה ברור, אסור באיסור חמור וגמור לשתות ולהשתכר! וכן אין שום היתר לאדם שיש חשש שהוא יזיק למישהו, אפילו אם הוא מתכוון לשלם, אין שום היתר להזיק. וכמו שהדגשנו כל הזמן, אחד הדברים שרבינו החדיד בנו היטב היטב, שולחן ערוך קודם לכול, הלכה בשולחן ערוך – זה לפני הכל. ולכן צריך לזכור היטב, אם חס וחלילה בן אדם יש חשש שהוא יזיק או חס וחלילה הוא לא יתנהג ברוחניות כמו שצריך, חס וחלילה יגיד איזה מילה לא יפה או משהו כזה, אסור לו להשתכר. אנשי שלומנו כשהשתכרו – בכו! בכו ועשו תשובה הכי גדולה שרק אפשר, עוד בכיות ועוד בכיות.

מעשה נפלא בר' אברהם שטרנהארץ

מד. ר' אברהם שטרנהארץ, אחד הצדיקים הגדולים שהיו בדור הקודם, קבור כאן (בירושלים) בהר המנוחות הוא נפטר בתש"ו, עדיין ר' משה שמואל קרמר סיפר לי שהוא זוכר אותו, הוא אמר לי כמה דברים ממנו. וגם כן ר' אליעזר קעניג אמר לי מצפת ז"ל אמר לי כה דברים משמו, וגם הרב יעקב מאיר שכטר – כל אלה תלמידים שלו, כולם. והם זוכרים ממנו הרבה דברים. הוא היה צדיק מאוד גדול. היה יהודי פה בירושלים שלא היה לו ילדים, וכמה וכמה פעמים ביקש שר' אברהם יברך אותו, ור' אברהם לא רצה, כנראה שהוא ידע שהתפילה עליו מאוד קשה. לפעמים יש על האדם גזירה קשה, בפרט אדם שכבר מתעכב עשר עשרים שנה בלי ילדים, זאת אומרת שהמצב לא פשוט, אז הוא לא בירך אותו.

אבל אותו אדם מצא לעצמו עצה. ומה היה? חיכה שר' אברהם יתפלל שחרית בפורים, וכמנהג אנשי שלומנו שמיד בבוקר היו שותים. ואחרי שהוא שתה, כמו שאמרנו שאנשי שלומנו שהיו ערים כל הלילה כבר עשו סעודת פורים בבוקר, אז הוא לקח את הטלית ותפילין של ר' אברהם וליוה אותו לביתו, ור' אברהם שתה ממש, היה מבוסס לגמרי, וכך הוא תפס אותו והכריח אותו: תברך אותי שיהיה לי ילדים ומתוך השכרות ר' אברהם בירך אותו! ותוך שנה היה לו ילד! זה היה נס גדול. זה היין של אנשי שלומנו, זה הצדיקים האלה ששתו, הם שתו ואז הם ברכו כזאת שלא תשוב ריקם! ברכה שכל השנה הם לא יכלו לברך, אבל בשכרות של פורים הם בירכו את הברכה.

פורים זמן מיוחד לביטול ולזכייה של 'ראת הרוממות'

מה. שוב, העניין הזה שאנחנו אומרים על שתייה של היין, יש בה בחינה גדולה של ביטול הגוף. וכמו שהסברנו שכדי להגיע ליראת הרוממות, שצריך בשביל זה ביטול ודבקות לאלוקות. ומה עושה היין? היין כשהוא נכנס, 'נכנס יין יצא סוד' (עירובין סה.), והסוד זה סוד התורה, ידיעות אלוקות. ואיך זה עובד? כשהאדם משתכר הוא